

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

6 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz (przewodniczący)

SSN Piotr Telusiewicz

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 6 marca 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 30 listopada 2022 r., I ACa 349/22,
w sprawie z powództwa M.J. i B.J.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,

I. oddała skargę kasacyjną,

**II. zasądza od Banku S.A. w W. na rzecz M.J. i B.J. 5400 zł
tytułem kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami
w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia pozwanej do dnia
zapłaty.**

Piotr Telusiewicz

Dariusz Pawłyszcz

Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 stycznia 2022 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie ustalił, że umowa z 25 stycznia 2007 r. o kredyt hipoteczny, zawarta w Szczecinie pomiędzy powodami M.J. i B.J. a pozwanym Bankiem S.A. w W. jest nieważna (pkt I); zasądził od pozwanej na rzecz powodów 22 634 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że 25 stycznia 2007 r. pomiędzy powodami a pozwaną została zawarta umowa o kredyt hipoteczny, na mocy której bank udzielił powodom kredytu w kwocie 161 600 zł. Powodowie nie negocjowali z pracownikiem banku poszczególnych postanowień umowy a jedyne, na co mieli wpływ, to kwota wnioskowanego kredytu, okres spłaty i data spłaty danej raty kredytu. Ze strony pracownika banku nie było propozycji negocjacji poszczególnych postanowień umowy kredytu. Powodom nie przedstawiono również propozycji spłaty kredytu bezpośrednio w CHF a pracownik banku nie przekazał powodom informacji, w jaki sposób bank ustala swoje kursy walut.

Zgodnie z umową kredyt był indeksowany do CHF po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w pozwanym banku w dniu uruchomienia kredytu lub jego transzy.

Kredytobiorcy zobowiązali się spłacić kwotę kredytu wyrażoną CHF w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z tabelą kursów walut obcych pozwanego banku.

Kredyt udzielony powodom został im wypłacony w trzech transzach: w dniu 7 lutego 2007 r. kwota 81 600 zł (34 788,54 CHF); w dniu 27 lutego 2007 r. kwota 60 000 zł (25 458,25 CHF); w dniu 22 listopada 2007 r. kwota 20 000 zł (9087,19 CHF).

Powodowie od 1 marca 2007 r. do 31 stycznia 2017 r. spłacili na rzecz pozwanej tytułem rat kapitałowych kwotę 64 550,83 zł (18 461,04 CHF), zaś tytułem rat odsetkowych kwotę 29 279,17 zł (10 131,71 CHF).

Powodowie od dnia 1 lutego 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2020 r. spłacili na rzecz pozwanej tytułem rat kapitałowych kwotę 34 199,46 zł (8760 CHF), zaś tytułem rat odsetkowych kwotę 2834,59 zł (726,35 CHF).

Sąd *a quo* uznał powództwo za uzasadnione. Zdaniem Sądu argumentacja przeciwna strony pozwanej zawarta w odpowiedzi na pozew i w dalszych pismach procesowych jest nieuzasadniona, albowiem sprowadza się do formalistycznego pojmowania interesu prawnego (art. 189 k.p.c.) i wąskiego rozumienia stanowiska, że zawsze, jeżeli strona może wystąpić z roszczeniem o zasądzenie świadczenia, to przesądza to o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia prawa lub stosunku prawnego. Sąd podzielił stanowisko strony powodowej, uznając, że roszczenie o ustalenie rozstrzyga na ten moment całościowo o sporze stron na gruncie wykonywania kwestionowanej umowy kredytu, biorąc dodatkowo pod uwagę na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, że powodowie nie spłacili jeszcze w całości kapitału udzielonego kredytu, do zwrotu którego są zobowiązani. Sąd *a quo* wskazał dalej, że strona powodowa według treści umowy kredytu nie wykonała zobowiązania zwrotu świadczenia, a pozwany traktuje ją nadal jak swojego dłużnika (kredytobiorcę), albowiem umowa kredytu została zawarta na 30 lat, więc koniec spłaty rat kredytu przypada na 2037 r. Wyrok ustalający nieważność umowy kredytu samoistnie zatem przesądza o treści obowiązków strony powodowej względem pozwanej wywodzonych z tejże umowy (a zatem wywoła na przykład skutek prewencyjny, jeśli chodzi o możliwość sporu, w którym strona powodowa miałaby być pozywana o zapłatę długu).

Sąd podzielił zarzuty strony powodowej co do nieważności umowy kredytu jako konsekwencji występowania w umowie klauzul abuzywnych - klauzuli ryzyka walutowego (klauzuli przeliczeniowej) i klauzuli spreadowej (kursowej). W niniejszej sprawie kontrola incydentalna spornych postanowień doprowadziła Sąd do wniosku, że stanowią one klauzule niedozwolone, niezależnie od przyjęcia, czy postanowienia te dotyczą głównych świadczeń stron.

Sąd *a quo* wskazał dalej, że postanowienia umowy nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami jako konsumentami. Z przesłuchania powodów wynika brak jakiegokolwiek możliwości indywidualnego uzgodnienia warunków umowy, w tym

przede wszystkim kwestionowanych przez stronę powodową klauzul ryzyka walutowego i klauzul spreadowych (kursowych). Jedynie na co powodowie mieli wpływ, to kwota wnioskowanego kredytu, okres spłaty kredytu i data spłaty danej raty kredytu. Sąd uznał, że sporne klauzule – zarówno klauzula spreadowa (kursowa), jak i klauzula walutowa (przeliczeniowa), a także klauzula ryzyka kursowego (wystawienie powodów na nieograniczone ryzyko kursowe) nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W ocenie Sądu *a quo* kwestionowane postanowienia umowy odnoszące się do indeksacji (klauzula ryzyka walutowego – klauzula przeliczeniowa) i ustalania kursów walut dla potrzeb wykonania umowy – czy też szerzej klauzula waloryzacyjna – zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes powodów. In casu sprzeczność z dobrymi obyczajami polega na tym, że klauzule te godzą w równowagę kontraktową stron i prowadzą do nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków powodów jako konsumentów na ich niekorzyść.

Sąd podkreślił, że abuzywność kwestionowanych postanowień umowy kredytu – zarówno samej klauzuli ryzyka walutowego, klauzuli ryzyka kursowego, jak i klauzuli spreadowej, ponieważ z uwagi na ich nierozzerwalny charakter w tej sprawie powinny być rozpatrywane łącznie – przejawia się w dwóch płaszczyznach.

Po pierwsze, abuzywność postanowień umowy wynika z nieograniczonego ryzyka kursowego, jakie zostało nałożone na stronę powodową jako konsumentów w wyniku braku rzetelnego, jasnego i zrozumiałego poinformowania o istocie ryzyka kursowego. Z treści umowy kredytu wynika, że nie ustalono górnej granicy ryzyka kursowego po stronie konsumentów, co w bezpośredni sposób wpływało na możliwość zmiany wysokości raty kredytu i salda kredytu do spłaty w sposób nieograniczony w przypadku znacznej deprecjacji waluty polskiej, do czego w istocie doszło. To godzi w równowagę kontraktową stron i prowadzi do nieusprawiedliwionej dysproporcji obowiązków strony powodowej jako konsumentów na ich niekorzyść w stosunku do banku jako profesjonalisty, który o możliwym zakresie ryzyka kursowego wiedział lub powinien wiedzieć z uwagi na profesjonalny charakter swojej działalności.

W ocenie Sądu *a quo* bank w sposób nieprawidłowy wypełnił obowiązek informacyjny względem konsumentów co do ryzyka kursowego, jakie wprost wiązało się zarówno z klauzulą walutową, jak i z klauzulą spreadową, czego konsekwencją było uznanie, że już tylko z tej przyczyny (bez analizy sposobu ustalania kursów przez bank w tabeli kursowej) kwestionowane postanowienia mogły zostać uznane za abuzywne.

Sąd przyjął, że nie spełnia kryterium rzetelności poprzestanie na odebraniu oświadczenia o tym, że kredytobiorca świadomy jest ryzyka kursowego, że został pouczony o takim ryzyku, że występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty – jest to pouczenie zbyt ogólne.

Ponadto ze spornych postanowień umowy wynika wprost, że przeliczanie kredytu wyrażonego w walucie PLN przy wypłacie do CHF, a następnie przeliczanie raty kredytu z CHF na złote polskie miało odbywać się według tabeli kursowej banku. Redagując w taki sposób postanowienia umowne, bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego (indeksowanego) kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wartości spreadu walutowego. W umowie nie sprecyzowano jednak sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w tabeli kursów banku.

W ocenie Sądu pierwszej instancji usunięcie kwestionowanych przez stronę powodową postanowień jako abuzywnych z umowy kredytu powoduje, że umowa jest nieważna na zasadzie art. 385¹ k.c. w związku z art. 58 k.c.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniosła pozwana, zaskarżając go w całości i formułując pod jego adresem m.in. zarzuty naruszenia: art. 233 § 1 k.p.c.; art. 227 w zw. z art. 235² § 2 pkt. 2 i 3 w zw. z art. 278 § 1 k.p.c.; art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE z 1993 r., L 95, s. 29; dalej: „dyrektywa 93/13”) w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 2 ustawy

z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2026 r., poz. 38, dalej: „pr. bank”); art. 353¹ w zw. z art. 58 k.c.; art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 358 § 2 k.c.

Wyrokiem z 30 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację (pkt I) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwoty po 8100 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt II).

W ocenie Sądu drugiej instancji apelacja pozwanej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutów apelacji, Sąd odwoławczy wskazał m.in., że choć jest zasadą, iż interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi skuteczną ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w nieokreślonej przyszłości, to zasada ta nie powinna jednak być pojmowana abstrakcyjnie. Ze względu na konstytucyjnie gwarantowane prawo do sądu zawsze konieczna jest ocena istnienia interesu prawnego do wytoczenia tego powództwa na tle okoliczności faktycznych konkretnych spraw. Sąd odwoławczy uznał, że powodowie posiadają interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umowy kredytu. Sąd stanął na stanowisku, że wydanie wyroku w sprawie o zapłatę (odnoszącego się do już zapłaconych przez powodów kwot, tj. roszczenia o zapłatę kwoty z tytułu nienależnego świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej czynności prawnej) nie usunie niepewności w zakresie wszelkich skutków prawnych, jakie wynikają lub mogą wyniknąć w przyszłości ze stosunku prawnego, którego istnienie strona powodowa kwestionuje. W ocenie Sądu odwoławczego w realiach niniejszego postępowania, mając na uwadze fakt, że żadna ze stron nie wypowiedziała umowy, tylko powództwo o ustalenie może w sposób definitywny rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną powodów i zapobiec także na przyszłość możliwym sporom, a tym samym w sposób pełny zaspokoić interes prawny powodów.

Sąd drugiej instancji wskazał dalej, że zawarte w umowie klauzule indeksacyjna i spreadowa kształtowały prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy, co prowadziło do

uznania ich za mające charakter niedozwolony. Sąd odwoławczy zgodził się z Sądem pierwszej instancji, że abuzywność spornych postanowień umownych przejawiała się w tym, iż pozwany bank, redagując postanowienia umowy, przyznał sobie prawo do jednostronnego ustalania w walucie polskiej wysokości świadczenia stanowiącego przedmiot zobowiązania powodów poprzez wykorzystywanie wyznaczanych przez siebie kursów kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego. Ani umowa, ani związane z umową dokumenty nie wskazywały, w jaki sposób pozwany bank ustalał wysokość kursu franka szwajcarskiego, a tym samym wysokość zobowiązania powodów. W żadnym postanowieniu umowy, jak również stanowiącego jej integralną część regulaminu nie sprecyzowano sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w tabeli kursów banku, choćby przez wiążące określenie przyjmowanych przez bank granic różnicy (odchyień) między kursem rynkowym i kursem stosowanym przez bank. Postanowienia te są zatem nietransparentne, nieprzejrzyste i trudne do zrozumienia, a poprzez możliwość uznaniowego kształtowania przez bank kursu wymiany walut, skutkowały rażącą dysproporcją uprawnień kontraktowych na niekorzyść powodów i w sposób oczywisty godziły w dobre obyczaje. Dobre obyczaje nakazują, aby koszty ponoszone przez konsumenta związane z zawarciem umowy były możliwe do oszacowania. Powodowie, z przyczyn obiektywnych, nie byli w stanie tego uczynić. W konsekwencji sporne klauzule dotyczące waloryzacji świadczeń wynikających z umowy kredytu zakłócały równowagę między stronami umowy oraz w sposób jaskrawy naruszyły interes powodów, w związku z czym należało ocenić je jako sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Sąd przyjął również, że kwestia nieważności przedmiotowej umowy kredytu nie powinna być wiązana tylko z ewentualnym abuzywnym charakterem powyższych klauzul, ale także z abuzywnością „klauzuli ryzyka walutowego” i w konsekwencji ściśle z nią skorelowanej klauzuli indeksacyjnej, wobec niedopełnienia przez bank obowiązków informacyjnych w stosunku do kredytobiorców. Sąd *ad quem* podzielił pogląd, że klauzula ryzyka walutowego i klauzula indeksacyjna mają nierozzerwalny charakter. Nie można mówić o każdej z klauzul odrębnie, albowiem, aby miały jakikolwiek sens, muszą być stosowane łącznie.

Jak zauważył dalej Sąd drugiej instancji, z materiału dowodowego nie wynika, by pozwany przed zawarciem umowy (wykonując obowiązki informacyjne)

przedstawił rzetelnie perspektywę znacznych wahań kursu waluty przyjętej za podstawę przeliczenia świadczenia. Samo wskazanie, że mogło dojść do zaprezentowania przez pracownika banku symulacji spłaty kredytu i ryzyka zmiany kursu franka szwajcarskiego, nie pozwala przyjąć, by powodowie mogli zakładać, że w przyszłości dojdzie do gwałtownych, radykalnych zmian kursowych, w wyniku czego drastycznie wzrośnie wartość ich świadczenia na rzecz banku, a tym samym, że oferowany im produkt finansowy jest wysoce ryzykowny i nie jest dla nich korzystny.

Jako bezzasadne ocenione zostały również zarzuty pozwanej w części, w jakiej kwestionowała ona ocenę prawną Sądu pierwszej instancji dotyczącą wpływu zastrzeżenia w umowie między stronami klauzuli abuzywnej na ważność umowy. Sąd *a quo* doszedł bowiem do prawidłowego, w ocenie Sądu odwoławczego wniosku, że zastosowanie abuzywnej klauzuli ryzyka walutowego integralnie powiązanej z klauzulą indeksacyjną, stanowi samoistną i wystarczającą przesłankę nieważności umowy w kontekście jurydycznym tworzonym przez normy prawa materialnego interpretowane zgodnie z normami prawa europejskiego tworzącymi system ochrony konsumenta.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji wniosła pozwana, zaskarżając ten wyrok w całości oraz formułując pod jego adresem zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj.: art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank. w zw. z art. 56 i 65 k.c.; art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 358 § 2 k.c. i 69 ust. 3 pr. bank; art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 3 w zw. z art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 358 § 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 65 k.c.; art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn.: Dz.U. 2022 poz. 2025; dalej: „ustawa o NBP”) w zw. z art. 32 ustawy o NBP, względnie art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (tekst jedn.: Dz.U. 2022 poz. 282). W oparciu o sformułowane w skardze zarzuty pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w innym składzie; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c. poprzez zmianę

wyroku Sądu pierwszej instancji i oddalenie powództwa w całości a ponadto o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powodowie złożyli odpowiedź na skargę kasacyjną pozwanej, wnosząc o jej oddalenie oraz o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga okazała się niezasadna i podlegała oddaleniu.

Formułując zarzut naruszenia art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank. w zw. z art. 56 k.c. i 65 k.c. pozwana stoi na stanowisku, że po wyeliminowaniu z umowy klauzul abuzywnych odsyłających do tabel kursowych banku możliwe jest utrzymanie umowy w mocy w pozostałym zakresie.

Kwestia ta została jednoznacznie rozstrzygnięta w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, Nr 12, poz. 118), zgodnie z którą w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie (pkt 2. uchwały).

W orzecznictwie SN również przed podjęciem uchwały przyjmowano, że wyeliminowanie z umowy abuzywnych postanowień dotyczących zasad ustalania kursu waluty obcej prowadzi do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, co jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (zob. np. wyroki SN z 11 grudnia 2019 r.; z 3 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 oraz z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22).

Pozwana wskazuje ponadto, że pomimo uznania za abuzywną klauzuli spreadowej możliwe jest utrzymanie w mocy klauzuli przeliczeniowej i zastosowanie do wykonania umowy kursu średniego NBP. W konsekwencji wskazuje w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. i 69 ust. 3 pr. bank.

Również ta kwestia została rozstrzygnięta w przywołanej uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, zgodnie z którą w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (pkt 1. uchwały).

W orzecznictwie ponadto przyjmuje się jednolicie, że nie można uzupełnić luki powstałej w umowie po wyeliminowaniu z umowy postanowień uznanych za abuzywne poprzez odwołanie się do art. 358 § 2 k.c., wskazując, że przepis ten dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, a w przypadku kredytu indeksowanego do CHF waluta obca stanowi jedynie miernik wartości zobowiązania zaciągniętego w walucie polskiej i świadczeń spełnianych przez kredytobiorców w walucie obcej oraz, że zamiarem banków nie było stosowanie kursu średniego NBP lecz kursów z tabeli banku, co miało mu zapewnić wyższy zysk ze spreadu walutowego. Przyjęcie, że wolą stron było stosowanie innego kursu, odrywałoby się zatem od ich rzeczywistej woli (zob. np. wyrok SN z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22).

Kolejny zarzut dotyczy naruszenia art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 3 w zw. z art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13. Formułując ten zarzut Bank wskazuje, że klauzule przeliczeniowe nie kształtują praw i obowiązków powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i nie naruszają rażąco ich interesów.

Stanowisko to jest sprzeczne z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że za abuzywne należy uznać postanowienia przyznające bankowi uprawnienie do jednostronnego ustalania kursu waluty obcej

na potrzeby dokonywania przeliczeń w związku z wykonywaniem umowy kredytu (zob. wyroki SN: z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 674/22; z 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22).

Ponadto, w ocenie skarżącej Sąd drugiej instancji niezasadnie stwierdził nieważność umowy kredytu z uwagi na zawarcie w niej postanowień niedozwolonych, podczas gdy odtworzenie realnych i racjonalnych intencji stron umowy kredytu winno prowadzić do uznania, iż w braku ustalenia w umowie kredytu kursu wymiany, strony uznałyby za odpowiedni kurs średni NBP, jako kurs sankcjonowany przez ustawodawcę do rozliczeń walutowych (art. 358 § 2 k.c.) i uznany przez ustawodawcę za obiektywny, co urzeczywistniałoby cel art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 jak i stanowiłoby środek stosowny i skuteczny realizujący interesy konkurentów i konsumentów w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13. W konsekwencji bank zarzuca rozstrzygnięciu Sądu *ad quem* naruszenie art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie można dokonać wykładni umów kredytu na podstawie art. 65 § 2 k.c., już po usunięciu z nich postanowień abuzywnych. Dla rozstrzygnięcia o utrzymaniu umowy w mocy nieadekwatne jest odwoływanie się do hipotetycznej woli stron, groziłoby to bowiem ryzykiem dalszego pogorszenia sytuacji strony dotkniętej nadużyciem, gdyby strona, która narzuciła niedozwolone postanowienie umowne wywodziła, że nie zawarłaby umowy z jego pominięciem (zob. wyrok SN z 20 czerwca 2024 r., II CSKP 637/23). Kryterium hipotetycznej woli stron mogłoby mieć znaczenie na tle art. 58 § 3 k.c., którego nie można stosować w odniesieniu do skutków eliminacji niedozwolonych postanowień umownych (wyrok SN z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18).

Na marginesie należy przypomnieć, że w orzecznictwie TSUE dopuszcza się rozwiązanie, zgodnie z którym nieważność warunku nieuczciwego (ang. *nullity of the term*, niem. *Nichtigkeit der Klausel*, franc. *la nullité de la dite clause*) pociąga za sobą nieważność umowy (ang. *cancellation of the agreement*, niem. *Nichtigerklärung des*

Vertrags, franc. *l'annulation du contrat*, zob. wyrok TSUE z 7 grudnia 2023 r., mBank S.A., C-140/22. ECLI:EU:C:2023:965). Orzecznictwo TSUE nie precyzuje jednak charakteru sankcji cywilnoprawnej dotyczącej wówczas całą umowę. Do sądu należy podjęcie, przy uwzględnieniu całości prawa krajowego, wszelkich środków niezbędnych dla ochrony konsumenta przed szczególnie szkodliwymi konsekwencjami, jakie mogłoby dla niego mieć unieważnienie umowy (wyrok TSUE z 16 marca 2023 r., X S.A., C-6/22, ECLI:EU:C:2023:216).

W powołanej uchwale Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 25/22 wskazano, iż w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Postanowienie wykraczające poza granice swobody umów w takim rozumieniu, jak o tym stanowi art. 353¹ k.c., które z tej przyczyny może być jednocześnie zakwalifikowane jako niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c., nie jest *per se* bezwzględnie nieważne, lecz ma do niego zastosowanie sankcja określona w art. 385¹ k.c. Kwestionowane postanowienie nie wywołuje skutków prawnych od samego początku i z mocy prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu, chyba że konsument następco udzieli „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na to postanowienie i w ten sposób zapewni jego skuteczność (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56, i cytowane w jej uzasadnieniu obszerne orzecznictwo). Sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385¹ k.c. (uchwała SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

Niezwiązanie umową w rozumieniu przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych nie wyklucza przyjęcia przez sąd skutku w postaci nieważności umowy z uwagi na ocenę całokształtu jej treści, tym bardziej, że – jak już zaznaczono – w świetle prawa Unii stwierdzenie nieważności umowy mieści się

w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Kwestia ta jednak nie stanowi przedmiotu zarzutu skarżącej, tj. w skardze kasacyjnej nie wskazano, iż Sąd odwoławczy przyjął niewłaściwą wykładnię prawa materialnego poprzez zastosowanie art. 58 k.c., zamiast art. 385¹ § 1 i 2 k.c., co czyni bliższe rozważania na temat relacji między tymi regulacjami zbędnymi.

Ponadto Bank stoi na stanowisku, że zastosowanie art. 358 § 2 k.c. stanowiłoby przejaw sprawiedliwego i zrównoważonego rozkładu praw i obowiązków stron umowy kredytu, a nadto doprowadziłoby do zaradzenia niekorzystnym skutkom unieważnienia umów kredytu dla konsumenta poprzez zastosowanie kursu średniego walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Banku Polski.

W tym zakresie aktualne pozostają uwagi przedstawione powyżej. Ponadto, źródłem abuzywności postanowień dotyczących indeksacji jest przede wszystkim nierównomierne rozłożenie pomiędzy stronami umowy ryzyka ekonomicznego związanego z ewentualną zmianą kursu waluty obcej (zob. wyrok SN z 16 maja 2024 r., II CSKP 1305/22). Zastąpienie wyeliminowanych z umowy postanowień abuzywnych dotyczących zasad ustalania kursu waluty obcej innym sposobem ustalania tego kursu, np. kursem średnim Narodowego Banku Polskiego nie doprowadziłoby do wprowadzenia rzeczywistej równowagi pomiędzy bankiem a konsumentem, ponieważ konsument dalej ponosiłby nieograniczone ryzyko związane ze wzrostem kursu waluty obcej. W umowie kredytu w dalszym ciągu nie byłoby bowiem postanowienia limitującego ryzyko ekonomiczne po stronie konsumenta. Zmieniłby się bowiem wyłącznie sposób ustalania kursu waluty obcej, co jest niewystarczające do uznania, że pozycja banku i konsumenta stała się równorzędna.

Wreszcie skarżąca zarzuca naruszenie art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim w zw. z art. 32 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, względnie art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Stoi na stanowisku, że po stwierdzeniu abuzywności klauzuli indeksacyjnej Sąd drugiej instancji powinien odwołać się do obowiązujących

wzorców ustawowych, nakazujących przyjęcie możliwości spłacania przez powodów zadłużenia w oparciu o kurs średni NBP.

Podobnie, jak dwie wcześniejsze, również ta kwestia została jednoznacznie rozstrzygnięta w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, zgodnie z którą w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (pkt 1. uchwały).

Stanowisko potwierdzone uchwałą było również prezentowane orzecznictwie SN sprzed podjęcia uchwały (wyroki SN z: 27 maja 2022 r., II CSKP 395/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2026 r.).

Piotr Telusiewicz

Dariusz Pawłyszcz

Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[SOP]